

ಮಮತೆಯ ಮೃದು ಸ್ಪರ್ಶ ಸಾಕು...

ಪ್ರತಿಭಾ ಕಟಿಯಾರ್

ಅದೊಂದು ದಿನ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಾ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಲೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಕಳವಳವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡರೆ ನಿರಾಕರವಾಗಬಹುದೆಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ಅದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ತಿಂಗಳುಗಳು ಕಳೆದವು. ಆದರೆ ಚಡಪಡಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇದೆ. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ, ಈ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳು ಬಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅಂದು ನಡೆದದ್ದೇನೂ ವಿಶೇಷವಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಇನ್ನಾವುದೇ ದಿನದಂತೆಯೇ ಒಂದು ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ, ಏಕೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಶಾಂತಿ?

ಆ ದಿನ ನಾನು ಯಾವ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಅಲ್ಲಗೆ ಈ ಹಿಂದೆಯೂ ನಾನು ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆ ಶಾಲೆಯು 22 ಮಕ್ಕಳಲ್ಲ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ಪರಿಚಿತರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ನಮಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಹೆಸರುಗಳೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದವು. ನಾವು ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದೆವು, ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತರು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರೂ ನನಗೆ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಪರಸ್ಪರ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಂದು ನಾನು ಐದನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲ ಒಂದಷ್ಟು ಸಮಯ ಕಳೆದೆ. ಆ ತರಗತಿಯಲ್ಲ ಒಂಭತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲ ಪೋಲೀಸ್ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಪೋಲೀಸ್ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಂದು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಓದುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಆ ದಿನ ನಾವು ಒಂದು ಬರೆಯುವ ಆಟವನ್ನು ಆಡಿದೆವು. ತಾವು ಓದಿದ ಕತೆಗಳಲ್ಲ ತಮಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದೇನು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವಂತೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಏನನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದಾಗ, ಅವರಿಗದು ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಬರಹವನ್ನು ಅದರಲ್ಲನ ಅಕ್ಷರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಿದ್ದುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಬರೆಯಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ಅನುಭವ. ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ನಂತರ, ತಾವು ಬರೆದುದನ್ನು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೇಳುವಂತೆ ಓದಲು ಶುರು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ, ಭುವನ್, ಸೊಮಲ ಮತ್ತು ರುದ್ರ ಎಂಬ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ಗಳಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತುಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಏನನ್ನೋ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳೂ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದರೂ, ಈ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನಾನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, “ನೀವು ಎಷ್ಟು ಬರೆದಿದ್ದೀರೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸಿ,” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಗ, ಅವರ ಬಳಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಗುವೊಂದು, “ಮೇಡಂ, ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಆ ಮಗುವಿನ ಮುಖದಲ್ಲ ತುಸು ಅಪಹಾಸ್ಯದ ಭಾವ

ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನು ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದರು.

ನಾನು ಶಿಕ್ಷಕರೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಅವರೂ “ಹೌದು, ಅವರಿಗೆ ಬರೆಯಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಆರಾಮವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂದಲಿಕೆಯ ಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಮ್ಮದಿ ಕಡೆಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಗನ್ನಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ನನಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಿರಾಕರವೆನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, “ನಿಮಗೆ ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ಓದಿದ ಕತೆಯಿಂದ ನಿಮಗೇನನ್ನಿಸಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿ,” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಆದರೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮೂವರ ಕೈಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಪುಸ್ತಕವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಏನೂ ಹೇಳದೇ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಬಳಿಕ ಭುವನ್ ಎಂಬ ಹುಡುಗ, “ಮೇಡಂ, ನಮಗೆ ಓದುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ, ಪುಸ್ತಕದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಓದಲೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿಯು ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಮೀರಿದುದಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಐದು ಬಾರಿ ನಾನು ಶಾಲೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದಾಗ ಈ ಮಕ್ಕಳು ತುಂಬಾ ಚುರುಕಾಗಿದ್ದರು, ಕಲಿಯಲು ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭುವನ್ ಅಂತೂ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ತರಗತಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕನೂ (Monitor) ಸಹ ಆಗಿದ್ದ. ಅವನು ಪುಸ್ತಕ ಓದುವುದನ್ನೂ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ಅವನು ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟಗಳನ್ನು ತಿರುವುತ್ತಾ ಇಡೀ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದ. ‘ಈ ಹಿಂದೆ ನೀನು ನನಗೆ ಪುಸ್ತಕ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೆ, ಅಲ್ಲವೇ?’ ಎಂದು ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಆಗ ಅವನು ತುಂಬಾ ನಿರಾಕರ ಸ್ವರದಲ್ಲ, ‘ಇತರ ಮಕ್ಕಳು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಯಾವ ಪುಟದಲ್ಲ ಏನು ಬರೆದಿದೆ, ಎಲ್ಲ ಏನಿದೆ ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ..’ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲ ನಗುವಿತ್ತು.

ಅದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅವನು, ಉಳಿದಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು, ತರಗತಿಯ ಇತರ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು ಓದುವುದನ್ನು, ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಲಾರರು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರು, ‘ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೇ. ಅವರಿಗೆ ಕಲಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮೂರೂ ಮಕ್ಕಳು ಅಂತಹವರು. ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕು ಎಂದೇನಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ?’ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆ ಶಿಕ್ಷಕಿಯು ಅದನ್ನು ನನಗೆ

ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅಥವಾ ತನಗೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಂದು ಮಗು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವಾಗ ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳಿ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಯಾವ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಏನು ಬರೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು ಎಂದಾದರೆ, ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಓದಿ, ಬರೆಯಲು ಅವನಿಗೆ ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಲಿತಗೊಳಿಸಿತು. ಜೊತೆಗೆ, ಈ ಮಕ್ಕಳು ಆಗಾಗ ಶಾಲೆ ತಪ್ಪಿಸುವವರೂ ಅಲ್ಲ. ಭುವನ್ ಅಗಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅವನ ನಗು, 'ಮೇಡಂ, ಹೇಗೆ ಓದಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಹೇಗೆ ಬರೆಯಬೇಕು ಅಂತ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ,' ಎಂಬ ಅವನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವು, ನನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಕಲಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಲಾರರು, ಅವರಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಒಬ್ಬ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅವನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

ಹಲವಾರು ತಿಂಗಳುಗಳ ನಂತರ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ನನಗೆ ಭುವನ್ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಎದುರಿಗಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ಹೀಗೆ ಓದಲು, ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಹ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಹೌದು. ಇಂಥ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬ ರೈಲಿನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬೋಗಿಯಲ್ಲಿ ಪಯಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಬೇಕಾದರೂ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಅವರು ಈ ಬೋಗಿಯಿಂದ ಇಳಿದು ಬಿಡಲಾರಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಮೂರನೆಯ ತರಗತಿಯ ನಂತರ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಥವಾ ಐದನೆಯ ತರಗತಿಯ ನಂತರ ಬಿಡಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಶೇಕಡಾವಾರು ಅಂಕಿಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವ ಅಥವಾ ಕುಂದುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರು ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಗ್ಗೆ ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭುವನ್ ಇದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲೆಯೇ ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಇಂದು ಓದಲು, ಬರೆಯಲು ಬಾರದೇ ಇದ್ದರೂ ಇದೇ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಐದನೆಯ ತರಗತಿಯನ್ನು ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಓದುವ, ಬರೆಯುವ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಭುವನ್ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ನಾಟಕ, ಕವಿತೆ, ಕತೆ ಹೇಳುವುದು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನನ್ನದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಮನಸ್ಸು. ಅದು ಸೋತವರು, ಹಿಂದುಳಿದವರು ಅಥವಾ ಕಡೆಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಜನರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಆಪ್ತನನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನೇನು ಮಾಡಿದೆ, ನನಗೆ ಎಷ್ಟನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು, ಈಗ ಭುವನ್ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಈ ಪ್ರಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ, ನಮ್ಮೆದುರು ಇರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ ಇಂತಹುದೇ ಅನುಭವವು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಆ ಬಾಲಕನ ಹೆಸರು ದಿಲ್‌ಖುಷ್. ಅವನು ಎಷ್ಟು ತುಂಟನಾಗಿದ್ದನೆಂದರೆ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾರಿಗೂ ಓದಲು, ಬರೆಯಲು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹರಡುತ್ತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ

ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಓದುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆಸಿದರೆ, ಅವನು ಮನೆಯಲ್ಲೆಯೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಹೊಡೆಯಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ, ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಫೌಂಡೇಶನ್‌ಗೆ ಸೇರಿದ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಅವನ ಜೊತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಾಗ ಅವನ ಮೆದುಳು ತುಂಬಾ ಚುರುಕಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಅವನ ಗಣಿತದ ಜ್ಞಾನ ಎಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ನೀರೂ ಮೇಡಂ ಎಂಬ ಶಿಕ್ಷಕಿ ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವರ ಸೀರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಲೋಲರಾದ ಹುಡುಗಿಯೊಬ್ಬಳ ನೆನಪೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೂ ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ದಿನೇಶ್‌ಪುರ್‌ದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವುದು ಎಂದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಾಳುಗಡವಿದಂತೆ. ಅವನು ಸದಾ ಜಗಳ, ತಂಟೆ, ನಿಂದನೆಗಳಲ್ಲೆಯೇ ಮುಳುಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಓದುತ್ತಿರಲೂ ಇಲ್ಲ, ಓದುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಇತರ ಮಕ್ಕಳ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ಗಳನ್ನು ಹರಿದುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಅಥವಾ ಅವರ ಪೆನ್‌ಸಿಲ್‌ಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಊಟ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ಅವನಿಗೆ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಸಿವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟೇ ಊಟ ಅವನಿಗೂ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ, ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಹಲವು ನಿರರ್ಥನಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕಿಗೆ ಸಮೀಪದೃಷ್ಟಿ ದೋಷವಿತ್ತು. ಅವಳು ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುಡುಗಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಂದೆಯು ಪ್ರತಿದಿನ ಕುಡಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಅವಳ ತಾಯಿಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹುಡುಗಿಯ ಸಹೋದರನೊಬ್ಬ ಅವಳ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹರಿದುಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಲಿಯಲು ಆಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಸಮಸ್ಯೆಯೇನೆಂದರೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆಯಿದ್ದು ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಊಹಿಸಲೂ ಕಷ್ಟವಾಗುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವಾದಗಳು ಸರಿಯಿರಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಅವು ನಿಜವಿರಲೂಬಹುದು. ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ದಾಖಲಾದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶೇ.70ರಿಂದ ಶೇ. 80ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿತರೂ ಸಾಕು ಎಂದು ನಾವು ಸಮಾಧಾನಪಡಬಹುದು. ಆದರೆ, ಕಲಿಯುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೂ ಅವರ ಪರಿಸರದ ಕುರಿತಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂವೇದನಾಶೀಲವಾಗಿರುವುದು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದು ಈಗ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಕಲಿಕೆಯು ಕಲಿಯುವ ಆಸೆ ಹಾಗೂ ಕಲಿಸುವ ಪ್ರೀತಿಗಳೆರಡೂ ಒಂದೆಡೆ ಸಂಧಿಸುವ ಆ ಸಂವೇದನಾ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯೊಬ್ಬರು, ಯಾವುದೇ ತರಹದ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನನಗೆ ಮಂತ್ರಸಮಾನವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ: ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮಕ್ಕಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ

ಮೈದುವಾಗಿ ಕೈಗಳನ್ನಿಡಿ, ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕನಸುಗಳಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿ, ನಂತರ ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಈ ತರಹದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯ-ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದೂ ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ ಸ್ವರೂಪದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಗುವಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಮಗು ಕೇಂದ್ರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು? ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯಿರಲ (National Education Policy-NEP), ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು-2005 (National Curriculum Framework 2005- NCF 2005) ಇರಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವೇ ಇರಲಿ (National Curriculum for Elementary and Secondary Education), ಎಲ್ಲವೂ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು-2005 ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಮನ್ವಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ:

- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂವೇದನಾಶೀಲರಾಗಿರಬೇಕು.

- ಮಗು ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾದ ಬೋಧನೆ/ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

- ಮಕ್ಕಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಕೇವಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕರಾಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿದರೆ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನ ಜೊತೆಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂವೇದನಾ-ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು, ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ.

ಹಾಗಾಗಿ, ಕೆಲವು ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳತ್ತ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳಿದಾಗ, ನಾನು 'ಆ ಮಕ್ಕಳ'ನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಾರಂಭಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಲಿಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ನಾನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಾಗೂ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು ಇರುವ ಹಾಗೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಕಲಿಯುವ ಹಕ್ಕೂ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಇರುವ ಬೋಧನಾಕ್ರಮವೆಂದರೆ, ತರಗತಿಗೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು, ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇವು ಸಿಗದೆ ಹೋಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವುದು.

*ಮಕ್ಕಳ ಗುರುತನ್ನು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿಭಾ ಕಟಿಯಾರ್ ಅವರು ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಫೌಂಡೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಭಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ, ಕಾನೂನು ಪದವಿ ಹಾಗೂ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸಮೂಹ ಸಂವಹನದಲ್ಲಿ ಡಿಪ್ಲೊಮಾವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೊದಲು 'ಹಿಂದುಸ್ತಾನ್', 'ಪಯೋನಿಯರ್', 'ಜನಸತ್ತಾ', 'ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ' ಮತ್ತು 'ಡೈನಿಕ್ ಜಾಗರಣ್' ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ರಕರ್ತರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬರವಣಿಗೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ತೀವ್ರ ಒಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕವಿತೆ, ಕತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸಕಥನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. 2010ರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ 'ಸಂಗಮ್ ಹೌಸ್' ಫೆಲೋಶಿಪ್ ದೊರೆತಿದೆ. ಅವರು ರಷ್ಯಾ ದೇಶದ ಕವಯಿತ್ರಿ, ಮರೀನಾ ಸ್ವೆತಾಯೇವ (Mareena Tswetayeva) ಅವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತತೆ, ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವೀಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ನಂಬಿಕೆಯು ಅವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವರು ಕೈಗೊಂಡ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರನ್ನು pratibhakatiyar@azimpremjifoundation.org ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.

ಅನುವಾದ: ಸಹನಾ ಹೆಗಡೆ | ಪರಿಶೀಲನೆ: ಜೈಕುಮಾರ್ ಮರಿಯಪ್ಪ